

LB-2024-36810-2

Instans Borgarting lagmannsrett – Beslutning

Dato 2024-05-16

Publisert LB-2024-36810-2

Stikkord Miljørett. Begrunnet beslutning. Plan for utbygging og drift av petroleumsfelt. Sikringsgrunn. Miljø. Investeringer.

Sammendrag Tingretten hadde i sin dom kjent tre vedtak om godkjenning av utbygging og drift (PUD) av tre petroleumsfelt ugyldige. Tingretten ga forføyningsskjennelse om at staten skulle være avskåret fra å treffe nye vedtak som forutsetter gyldig PUD. Lagmannsretten fant at statens anke over kjennelsen må behandles ved muntlige forhandlinger sammen med hovedkravet. Vurderingen av sikringsgrunn etter tvisteloven § 34-1 bokstav a og b forutsatte vurderinger som griper inn i bevisførselen som gjelder hovedkravet. Lagmannsretten ga uttrykk for at det heftet saksbehandlingsfeil ved tingrettens kjennelse. Premissene var mangelfulle. Etter en helhetsvurdering av effektiv og hensiktsmessig saksbehandling ble tingrettens kjennelse ikke opphevet. Lagmannsretten traff samtidig også beslutning om at tvangskraften av forføyningsskjennelsen skulle suspenderes frem til lagmannsretten har avgjort saken, jf. tvisteloven § 19-3 tredje ledd.

Henvisninger: [Tvisteloven \(2005\) §19-3, §34-1](#)

Saksgang Oslo tingrett TOSL-2023-99330 – Borgarting lagmannsrett LB-2024-36810-2 (24-036810ASD-BORG/02).

For tidligere beslutning, se Borgarting lagmannsrett LB-2024-36810-1.
[Om rettskraft](#)

Parter Staten v/Energidepartementet (advokat Gøran Østerman Thengs og advokat Omar Saleem Rathore) mot Natur og Ungdom og Föreningen Greenpeace Norden (for disse: advokat Jenny Arge Sandvig).

Forfatter Lagdommer Pål Morten Andreassen, lagdommer Arne-Martin H. Sørli og ekstraordinær lagdommer Per Racin Fosmark.

Henvisninger i teksten [Grunnlova \(nynorsk\) \(1814\) §112](#) | [EØS-loven \(1992\) EØSL](#) | [Menneskerettsloven \(1999\) EMKN A6](#) | [Tvisteloven \(2005\) §16-1, §19-1, §19-2, §19-13, §20-8, §21-4, §29-23, §32-2, §32-4, §34-2, §34-3](#) | [Klimaloven \(2017\) §4](#)

Saken gjelder anke over tingrettens avgjørelse om å gi midlertidig forføyning til sikring av ankemotpartenes hovedkrav.

Föreningen Greenpeace Norden og Natur og Ungdom reiste i juni 2023 sak for Oslo tingrett om gyldigheten av Olje- og energidepartementets vedtak om godkjenning av plan for utbygging og drift (PUD) for de tre petroleumsfeltene Breidablikk, Tyrving og Yggdrasil. Departementet endret 1. januar 2024 navn til Energidepartementet. For en nærmere beskrivelse av sakens bakgrunn, vises det til tingrettens dom side 4 til 13.

Oslo tingrett avsa 18. januar 2024 dom og kjennelse med følgende slutning:

I dom om hovedsaken:

1. Energidepartementets vedtak 29. juni 2021 om godkjenning av PUD for Breidablikk er ugyldig.
2. Energidepartementets vedtak 5. juni 2023 om godkjenning av PUD for Tyrving er ugyldig.
3. Energidepartementets vedtak 27. juni 2023 om godkjenning av PUD for henholdsvis Munin, Fulla og Hugin (Yggdrasil) er ugyldige.

I kjennelse om forføyningssaken:

1. Staten forbys å fatte andre vedtak som forutsetter gyldig PUD-godkjennelse for Breidablikk inntil gyldigheten av PUD-vedtaket er rettskraftig avgjort.
2. Staten forbys å fatte andre vedtak som forutsetter gyldig PUD-godkjennelse for Tyrving inntil gyldigheten av PUD-vedtaket er rettskraftig avgjort.
3. Staten forbys å fatte andre vedtak som forutsetter gyldig PUD-godkjennelse for Yggdrasil inntil gyldigheten av PUD-vedtakene er rettskraftig avgjort.

Felles:

1. Staten ved Energidepartementet dømmes til å betale 3 260 427 – tremillionertohundreogsekstitusenfirehundreogtjuesju – kroner inkl. mva. og med tillegg av rettens gebyr i erstatning for sakskostnader til Föreningen Greenpeace Norden og Natur og Ungdom innen 14 – fjorten – dager fra forkynnelse av denne dommen.

I ankeerklæring 8. februar 2024 anket staten v/Energidepartementet dommen og kjennelsen om midlertidig forføyning til Borgarting lagmannsrett. Det ble gjort gjeldende at vedtakene ikke lider av feil som gjør dem ugyldige, og at vilkårene for midlertidig forføyning ikke er oppfylt.

I ankeerklæringen ble det bedt om at anken over dommen og kjennelsen ble behandlet separat, og at anken over den midlertidige forføyningen ble gitt prioritet og behandlet skriftlig. For det tilfellet at domstolen ikke kunne imøtekomme statens krav om slik separat og rask behandling, ba staten om at den midlertidige forføyningen ble gitt utsatt virkning, jf. tvisteloven § 19-13 tredje ledd. I brev 15. februar 2024 avsto tingretten statens begjæring om utsatt fullbyrdelse eller håndheving av den midlertidige forføyningen, jf. tvisteloven § 19-13 tredje avsnitt.

I anketilsvar 1. mars 2024 fra Föreningen Greenpeace Norden og Natur og Ungdom ble det blant annet gjort gjeldende at hensynet til forsvarlig og rettfærdig rettergang medførte at det burde holdes muntlige forhandlinger ved behandlingen av den midlertidige forføyningen, og at hensynet til prosessøkonomi tilsa at rettsmøtet om ankene over kjennelsen og dommen ble gjennomført samtidig. Det ble også gjort gjeldende at det ikke var grunnlag for å suspendere forføyningens tvangskraft, og at tingrettens beslutning om å avvise statens begjæring om suspendert tvangskraft, var korrekt.

Oslo tingrett sendte 4. mars 2024 ankesaken til Borgarting lagmannsrett. I prosesskriv 5. mars 2024 ba staten om at forhandlingene i lagmannsretten om anken over den midlertidige forføyningen ble delt, jf. tvisteloven § 16-1 første ledd, jf. § 32-2, og at retten i første omgang bare behandlet spørsmålet om sikringsgrunn og interesseavveining basert på skriftlig behandling. Staten fastholdt begjæringen om suspendert tvangskraft «for det tilfelle at lagmannsretten ikke kan prioritere anken for rask behandling i tråd med ovennevnte».

Lagmannsretten traff 20. mars 2024 følgende beslutning:

1. Behandlingen av anken over den midlertidige forføyningen deles slik at det først forhandles særskilt om det foreligger sikringsgrunn (tvisteloven § 34-1 første ledd) og om midlertidig forføyning ikke kan besluttes etter en interesseavveining mellom partene (tvisteloven § 34-1 andre ledd). Disse spørsmålene avgjøres etter skriftlig behandling.
2. Adgangen til å håndheve den midlertidige forføyningen utsettes til lagmannsretten etter skriftlig behandling har avgjort spørsmålene om sikringsgrunn og om interesseavveiningen.

I beslutningen ble partene gitt anledning til å sende inn ytterligere ett prosesskriv til belysning av spørsmålene om sikringsgrunn og interesseavveiningen. Partene innga prosesskriv om dette 5. april 2024. I brev fra lagmannsretten 9. april 2024 ble ankende part gitt frist til å kommentere ankemotpartens prosesskriv av 5. april 2024, som blant annet behandlet EØS-rettens betydning for sikringsgrunnen og ankemotpartens prosesskriv av 8. april 2024. Ankende part innga prosesskriv 16. april 2024, og ankemotpartene innga prosesskriv 23. og 25. april 2024. Ankende part innga ytterligere prosesskriv 30. april 2024, hvor det ble bedt om å få anledning til å kommentere ankemotpartenes prosesskriv dersom lagmannsretten vurderte å bygge på noe av det som var gjort gjeldende av ankemotpartene, og som ikke allerede var kommentert av ankende part. Lagmannsretten har ikke funnet behov for å be om ytterligere merknader.

I prosesskrivet av 23. april 2024 innga ankemotpartene begjæring om omgjøring av lagmannsrettens beslutning av 20. mars 2024 om suspensjon av tvangskraften. Lagmannsretten har under sin skriftlige behandling av saken ikke funnet grunnlag for å ta begjæringen til følge.

Ankende part, staten v/ Energidepartementet, har i hovedtrekk gjort gjeldende:

Tingrettens kjennelse lider av vesentlige mangler og er klart uriktig.

Det er ikke i strid med effektivitetsprinsippet i EØS-retten at man i norsk prosesslovgivning har selvstendige vilkår om sikringsgrunn og interesseavveining for å kunne gi midlertidig forføyning. Disse gjør det ikke «practically impossible eller excessively difficult» å håndheve anførsler om EØS-strid. Det er heller ikke i strid med effektivitetsprinsippet at en nasjonal domstol avgjør forføyningsspørsmålet uten å vurdere alle vilkårene. Det er ikke grunnlag for å legge tingrettens vurdering om ugyldighet som følge av EØS-strid til grunn for vurderingen.

Det er ikke sannsynliggjort sikringsgrunn etter tvisteloven § 34-1 første ledd bokstav a. Tingretten har ikke i tilstrekkelig grad vurdert lovens vilkår. Staten har iverksatt vedtakene, og det er investert titalls milliarder i prosjektene. Breidablikk-feltet er satt i produksjon. Saken er ikke sammenlignbar med HR-2007-716-U. At vedtakene har blitt iverksatt, utgjør ingen rettsstridig atferd.

Iverksettelsen har ikke vanskeliggjort eller påvirket ankemotpartenes mulighet til å forfølge eller gjennomføre sine krav, eller deres interesse i å få fastslått at departementet har en utvidet konsekvensutredningsplikt. Ankemotpartene har fått medhold i kravet om ugyldighet, upåvirket av parallell utbygging og drift på sokkelen. Ankemotpartenes fremtidige rettslige argumentasjon om et hovedkrav er ikke et relevant moment i vurderingen.

Foruten godkjent Plan for utbygging og drift (PUD), er rettighetshaverne avhengig av at myndighetene godkjenner søknader knyttet til konkrete aktiviteter både med hensyn til utbygging og produksjon. Tingretten begrunner ikke hvorfor det skulle være nødvendig for ikke å vesentlig vanskeliggjøre ankemotpartenes mulighet til å forfølge eller gjennomføre et krav om ugyldighet på grunn av saksbehandlingsfeil.

Videre begrunner ikke tingretten hvordan statens behandling av miljøorganisasjonenes ulike begjæringer for å stanse produksjon på Breidablikk kan utgjøre rettsstridig atferd som begrunner en sikringsgrunn etter bokstav a. Det samme gjelder det faktum at staten har unnlatt å stanse aktiviteten på kontinentalsokkelen som følge av et gyldighetssøksmål og begjæring om midlertidig forføyning.

Det er heller ikke sannsynliggjort sikringsgrunn etter tvisteloven § 34-1 første ledd bokstav b.

Det er ikke nødvendig å forby staten å innvilge søknader om ulike tillatelser på de tre omtvistede feltene for å avverge en vesentlig skade eller ulempe. Petroleumsutvinning vil først starte når utbygging er ferdig og alle tillatelser og samtykker er på plass. To av vedtakene, Tyrving og Yggdrasil, gjelder felt under utbygging, hvor det ikke er noen utvinning. Derfor vil det ikke foreligge vesentlig skade eller ulempe for disse feltene siden det ikke vil være noen produksjon før rettskraftig dom, eller i høyden helt begrenset for Tyrving. Produksjonen på Breidablikk tilsvarer 1-2 % av samlet norsk olje- og gassproduksjon i 2024. De reelle nettoutslippene vil være betydelig lavere enn en isolert beregning av de potensielle maksimale bruttoutslippene. Ankemotpartenes anførsel om at det relevante målet skal være maksimale bruttoutslipp, har ingen faglig støtte. Det er også uforenlig med Høyesteretts vurdering i HR-2020-2472-P. Uansett vil maksimale bruttoutslipp fra Breidablikk i snitt utgjøre 0,008 % av verdens årlige utslipp. Dersom et slikt utslipp utgjør sikringsgrunn, vil konsekvensen være at det foreligger sikringsgrunn knyttet til all aktivitet på norsk kontinentalsokkel.

Videre kan ikke midlertidig forføyning besluttet ut fra en interesseavveining. Forføyningen vil påføre skader og ulemper som står i et åpenbart misforhold til ankemotpartenes interesser i en slik stans. Det må foretas en grundig interesseavveining, siden store økonomiske og samfunnsmessige interesser står på spill. En slik vurdering har ikke tingretten foretatt. Dersom en rettskraftig dom slår fast at vedtakene var gyldige, vil forføyningen ha medført betydelige konsekvenser som ikke kan repareres. Alternativt må feilen repareres gjennom saksbehandling, noe som er en følge som inntreffer uavhengig av om en forføyning i mellomtiden har forsinket og forhindret utbygging og produksjon gjennom å forby all myndighetsutøvelse.

Foretatte og forventede investeringer er beregnet til over 140 milliarder kroner. Forføyningen skaper utfordringer for driften, med potensielt store økonomiske tap. Dersom forføyningen blir stående ett år frem i tid, vil tapene kunne utgjøre flere titalls milliarder kroner. I tillegg vil de samfunnsøkonomiske konsekvensene være store og stå i et åpenbart misforhold til interessen miljøorganisasjonene måtte ha i en forføyning. Det er tale om stans i ordrer, sannsynlige permitteringer, negative ringvirkninger i leverandørleddene, utsatt oppstart og betydelige tapte skatteinntekter. Tingretten har ikke vurdert disse konsekvensene.

Stans i Breidablikk-feltet vil medføre betydelig tap for staten. Forføyningen forbyr andre vedtak fra statlige myndigheter som forutsetter en gyldig PUD-godkjennelse, noe som kan medføre nedstenging til tross for departementets produksjonstillatelse for 2024. Forføyningen vil i tillegg medføre store konsekvenser for Tyrving og Yggdrasil. Planlagt aktivitet krever ulike samtykker og vedtak fra staten. Dersom staten er forhindret fra å fatte slike vedtak, kan det få store negative konsekvenser, herunder stans og forsinkelser i prosjektet. Dette kan igjen få konsekvenser for forsyningen av energi i Europa.

Det foreligger ikke noe reelt behov for at feltene skal stanse i påvente av rettskraftig dom. Retten verken klargjør eller vurderer hvordan ankemotpartene kan ha noen konkret nevneverdig interesse i forføyning for å stanse alle tillatelser for de tre feltene.

En EØS-rettslig plikt til reparasjon etter EØS-avtalen artikkel 3 kan bare oppstå dersom EØS-strid er bindende konstatert. Det er ikke tilfellet i vår sak. Høyesterett tok i HR-2020-2472-P avsnitt 245 ikke stilling til om EØS-avtalen innebærer en reparasjonsplikt. Avgjørelsene fra EU-domstolen, som ankemotpartene viser til, gir ikke støtte for miljøorganisasjonenes syn.

Staten v/ Energidepartementet har lagt ned slik påstand:

1. Begjæringen om midlertidig forføyning tas ikke til følge.
2. Staten ved Energidepartementet tilkjennes sakskostnader for tingretten og lagmannsretten.

Ankemotpartene, Föreningen Greenpeace Norden og Natur og Ungdom, har i hovedtrekk gjort gjeldende:

Vilkårene for midlertidig forføyning er oppfylt.

Lagmannsretten har plikt til å anvende vilkårene om sikringsgrunn og interesseavveining på en EØS-konform måte, og dermed benytte sin kompetanse etter lov fullt ut for å eliminere følgene av det EØS-stridige vedtaket. Siden forhandlingene er delt, må lagmannsretten ta høyde for at hovedkravet om EØS-strid er sannsynliggjort.

Tingrettens vurdering av sikringsgrunn etter tvisteloven § 34-1 første ledd bokstav a er korrekt.

Alternativet etter bokstav a er først aktuelt når det skal reageres mot en rettsstridig handling fra motpartens side, eksempelvis mot iverksettelse av et ugyldig forvaltningsvedtak, noe som er tilfelle i foreliggende sak. PUD-vedtakene er den underliggende konsesjonen for både utbygging og drift for hele petroleumsfeltets levetid.

Det foreligger brudd på sannhets- og opplysningsplikten etter tvisteloven § 21-4 fordi departementet godkjente tidligere oppstart for to av feltene uten å journalføre søknader i tide til at ankemotpartene kunne varetatt sine interesser, og uten å opplyse retten og ankemotpart om søknadene og vedtakene på relevante tidspunkter.

Videre er midlertidig sikring nødvendig fordi forfølgningen eller gjennomføringen av kravet ellers vil bli vesentlig vanskeliggjort. Forføyning er nødvendig for å gi miljøorganisasjonene tilstrekkelig beskyttelse. Ankende part har nektet å etterkomme ankemotpartenes klager og begjæringer om utsatt iverksettelse for avledede vedtak for feltene. Enhver tillatelse til videre utbygging og drift vil ytterligere vanskeliggjøre kravet.

Tingrettens konklusjon om brudd på prosjektdirektivet gir føringer for vurderingen av sikringsgrunn. Domstolen har etter EØS-avtalen artikkel 3 plikt til å treffe nødvendige tiltak for å eliminere ulovlige konsekvenser av bruddet på EØS-retten. En opphevelse av forføyningen vil innebære at ankemotpartene ikke har et effektivt rettsmiddel mot bruddet på konsekvensutredningsplikten. Forføyning er nødvendig for å sikre full effekt av senere dom for brudd på konsekvensutredningsplikten.

Uansett er sikringsgrunn etter tvisteloven § 34-1 første ledd bokstav b sannsynliggjort.

Forføyningen er nødvendig for å avverge vesentlig skade eller ulempe fra utslipp av karbondioksid fra feltene. Utslippene har opphav i urettmessige forvaltningsvedtak som allerede er kjent ugyldige. Vedtakene vil gi utslipp som tilsvarer mange ganger årlige territorielle utslipp fra Norge, og tilsvarer store overskridelser av gjenværende karbonbudsjett for Norge for å begrense oppvarmingen til 1,5 grader. Vedtakene vil forverre tap av liv og helse og risikoen for vippepunkter, som er langt over terskelen for vesentlighet. Forføyningen sikrer demokratihensyn etter Grunnloven § 112 andre ledd, rettsstatshensyn og forutberegnelighetshensyn.

Føre var-prinsippet etter prosjektdirektivet tilsier at lagmannsretten må vurdere skade eller ulempe på tidligst mulig tidspunkt. Videre må lagmannsretten vurdere potensielle skadevirkninger fra de totale klimagasser som vil bli sluppet ut fra feltene. I tillegg må det være en tilstrekkelig vurdering av klimafaglige bevis, jf. også EMK artikkel 6. Klimavitenskapelige bevis viser at forføyningen er nødvendig for å avverge vesentlig skade eller ulempe. EMDs storkammeravgjørelse i saken Verein Klimaseniorinnen et al. v. Switzerland [EMD-2020-53600]¹ underbygger dette.

Tingrettens vurdering av interesseavveiningen er korrekt. De skadene eller ulempene staten blir påført står ikke i et åpenbart misforhold til interessen ankemotpartene har i at forføyning blir besluttet. Effektivtetsprinsippet og prinsippet om effektiv rettsbeskyttelse etter EØS-retten vil ha betydning i interesseavveiningen.

Antesipert tap hos tredjeparter, i dette tilfellet selskapene som har fått tillatelse til å drive utbygging, er ikke direkte relevant i vurderingen. Anførlene om tap hos selskapene kan uansett ikke legges opprøvd til grunn.

Økonomiske interesser kan ikke hindre en forføyning til sikring mot irreversibel miljøskade og liv og helse. Slike skader kan ikke kompenseres. Dersom vedtakene blir stående, kan de medføre utslipp i en størrelsesorden som kan aktivere ett eller flere vippepunkter i det globale klimasystemet. Det kan også medføre betydelige tap av menneskeliv. Forføyningen skal sikre at miljøvirkninger undergis en grundig og offentlig konsekvensutredning. Statens beregning av tapt sysselsetting er ikke korrekt. Uansett vil arbeid på plattformene ta eller binde opp arbeidsplasser fra andre steder.

Forføyningen medfører ikke et samfunnsmessig tap. Dersom ugyldigheten blir rettskraftig fastslått, og tillatelser ikke gis, vil den ha beskyttet mot at det foretas store investeringer som ikke kommer noen til nytte. Dersom tillatelse likevel gis etter gjennomført konsekvensutredning, vil PUD falle utenfor fristregelen for subsidiene i oljeskattepakken, noe som innebærer en betydelig besparelse for fellesskapet. Når det gjelder statens anførsel om at forføyningen vil forhindre gassforsyninger som skal avbøte energikrisen i Europa, er det kun Yggdrasil som inneholder gass. Planlagt oppstart er først i 2027. Det er heller ikke behov for å åpne nye gassfelt for å dekke EUs gassbehov. Et enstemmig offentlig utvalg har anbefalt stans i alle PUD-godkjenninger fordi de låser inn territorielle utslipp frem mot 2050 som hindrer det lovfestede målet i klimaloven § 4 andre ledd om at klimagassutslippene skal reduseres med 90 til 95 prosent.

Föreningen Greenpeace Norden og Natur og Ungdom har lagt ned slik påstand:

1. Anken forkastes.
2. Föreningen Greenpeace Norden og Natur og Ungdom tilkjennes sakens kostnader for tingretten og lagmannsretten.

Lagmannsretten bemerker:

1. Innledning. Resultatet i lagmannsrettens beslutning

Etter tvisteloven § 34-1, jf. § 34-2 må tre kumulative vilkår være oppfylt for at begjæring om midlertidig forføyning skal kunne tas til følge: Saksøkeren må sannsynliggjøre et hovedkrav og en sikringsgrunn, jf. § 34-2 første ledd, jf. § 34-1. Det er i utgangspunktet tilstrekkelig med alminnelig sannsynlighetsovervekt. Midlertidig forføyning må videre ikke være åpenbart uforholdsmessig, jf. tvisteloven § 34-1 andre ledd.

Ved lagmannsrettens beslutning av 20. mars 2024 ble behandlingen av anken over tingrettens kjennelse om midlertidig forføyning delt. Den skriftlige behandlingen ble med dette avgrenset til om det foreligger sikringsgrunn, og om en interesseavveining mellom partene tilsier at midlertidig forføyning ikke kan besluttes.

Etter lagmannsrettens syn hefter det flere mangler ved tingrettens kjennelse. Ved den skriftlige prøvingen av saken har lagmannsretten videre kommet til at muntlige forhandlinger er nødvendig for en forsvarlig behandling av saken om midlertidig forføyning. Det er behov for å vurdere vilkårene om sikringsgrunn og interesseavveining sammen med hovedkravet. Manglene ved tingrettens kjennelse tilsier imidlertid at virkningen av forføyningskjennelsen ikke blir stående inntil lagmannsretten har behandlet saken. Lagmannsretten vurderer at det er grunnlag for å oppheve tingrettens kjennelse, men har etter en nærmere vurdering kommet til at dette ikke vil være en hensiktsmessig og effektiv behandling av saken. Lagmannsretten har på denne bakgrunn

besluttet at forføyningssaken fortsetter og undergis fullstendig prøving under ankeforhandlingen. Samtidig besluttes virkningen av tingrettens forføyningsskjennelse suspendert inntil lagmannsretten har behandlet saken.

Lagmannsrettens beslutninger kan treffes av saksforberedende dommer alene, jf. tvisteloven § 19-1 og § 19-2, men er behandlet av tre dommere.

2. Overordnet om tingrettens slutning og premisser

Föreningen Greenpeace Norden og Natur og Ungdoms hovedkrav i saken er at statens PUD-vedtak er ugyldige. Den prinsipale påstanden i forføyningssaken for tingretten var at virkningen av vedtakene skulle suspenderes. Tingretten kom til at det ikke var grunnlag for å suspendere virkningen av vedtaket for Breidablikk-feltet, fordi dette etter tingrettens syn i realiteten ville innebære en omgjøring av vedtaket. For feltene Tyrving og Yggdrasil tok tingretten ikke direkte stilling til ankemotpartenes prinsipale påstand. Tingretten fant videre at det uansett var tilstrekkelig at Föreningen Greenpeace Norden og Natur og Ungdom fikk medhold i sin subsidiære påstand om sikring, som er at staten skal forbys å treffe ytterligere vedtak som forutsetter gyldig PUD-godkjennelse i tilknytning til de tre feltene, jf. slutningen punkt 1-3 i forføyningssaken.

Det følger av tvisteloven § 34-3 andre ledd andre punktum at retten «skal fastsette de forholdsregler som den finner påkrevet». Forføyningen må ikke gå lenger enn nødvendig eller lenger enn det som vil være en balansert løsning, sett hen til sikringsgrunnen som avgjørelsen bygger på, se Flock, Midlertidig sikring (2011) side 242. Utover dette står retten fritt – også i forhold til partenes påstander – til å bestemme hvilke midlertidige forføyninger som skal besluttes, se Rt-2003-750 avsnitt 25. Lagmannsretten bemerker likevel at ankemotpartene ikke har inngitt anke over tingrettens utforming av forføyningen. Partene har overfor lagmannsretten heller ikke gjort gjeldende at forføyningen skulle ha blitt utformet på en annen måte. Lagmannsrettens merknader i det følgende gjelder den forføyning som faktisk ble besluttet av tingretten.

I vurderingen av om det er grunnlag for forføyning, har tingretten tatt utgangspunkt i at produksjonstillatelsen for Breidablikk gjelder frem til og med 31. desember 2024. I punkt 4.1 og 4.4 i kjennelsen synes tingretten å legge til grunn at en midlertidig forføyning med forbud mot å treffe nye vedtak kun vil ha virkning for Breidablikk etter at denne tillatelsen har løpt ut, og at produksjonen ved feltet dermed vil fortsette uhindret ut 2024.

Samtidig er slutningens punkt 1 i forføyningssaken formulert slik at den forbyr staten å treffe ethvert vedtak som forutsetter gyldig PUD-godkjennelse. Ses slutningen isolert, vil den innebære at staten er forhindret fra å fatte vedtak også under produksjonsperioden i 2024, noe som potensielt kan få betydning for produksjonen og driften i denne perioden. Partene har også gitt uttrykk for ulike syn på hva slutningen konkret innebærer. Etter lagmannsrettens syn etterlater derfor tingrettens slutning, sammenholdt med dens premisser, uklarheter knyttet til hva som er den reelle konsekvensen av forføyningen, for så vidt gjelder Breidablikk-feltet.

3. Sikringsgrunn etter tvisteloven § 34-1 første ledd bokstav a

Kravet til sikringsgrunn etter tvisteloven § 34-1 første ledd bokstav a lyder slik:

- (1) Midlertidig forføyning kan besluttes:
- a. når saksøktes adferd gjør det nødvendig med en midlertidig sikring av kravet fordi forfølgningen eller gjennomføringen av kravet ellers vil bli vesentlig vanskeliggjort, eller

Alternativet i bokstav a gir grunnlag for en forføyning som skal sikre saksøkers hovedkrav i saken, og dermed unngå at forfølgningen eller gjennomføringen av kravet blir vesentlig vanskeliggjort. Alternativet i bokstav b, som tingretten ikke har behandlet, går lenger enn bokstav a, ved at det åpnes for en «midlertidig ordning i et omtvistet rettsforhold». Vurderingstemaet i bokstav b er også bredere angitt, ved at forføyning kan besluttes dersom det er nødvendig for å avverge «en vesentlig skade eller ulempe».

Tingrettens konklusjon om å ta begjæringen om midlertidig forføyning til følge bygger på at hovedkravet var sannsynliggjort, og at ankemotpartene hadde sannsynliggjort sikringsgrunn etter bokstav a. Begrunnelsen for det siste fremgår på side 104 i kjennelsen:

Etter rettens vurdering er det sannsynliggjort at «saksøktes adferd gjør det nødvendig med en midlertidig sikring av kravet fordi forfølgningen eller gjennomføringen av kravet ellers vil bli vesentlig vanskeliggjort», jf. tvisteloven § 34-1 første avsnitt bokstav a). I lovforarbeidene er iverksettelse av et ugyldig forvaltningsvedtak nevnt som et eksempel på rettsstridig adferd, jf. Ot.prp. nr. 65 (1990–1991) s. 292. Etter rettens syn er det nødvendig med midlertidig forføyning for å sikre at det ikke blir gitt flere produksjonstillatelser mv. før gyldighetssaken er rettskraftig avgjort. Høyesterett har i en annen sak lagt til grunn at adgangen til å be om utsatt iverksettelse ikke vil være tilstrekkelig, sml. HR-2007-716-U avsnitt 37. Departementet og andre statlige instanser har foreløpig heller ikke imøtekommet slike begjæringer. I tillegg viser retten til at det ble gitt produksjonstillatelse for Breidablikk til tross for gyldigheten var til behandling, og til tross for at saksøkerne også hadde begjært midlertidig forføyning. Staten informerte heller ikke om dette før tillatelsen var gitt.

En forføyning etter bokstav a forutsetter at det foreligger en adferd som gjør det nødvendig med en midlertidig sikring fordi forfølgningen eller gjennomføringen av kravet ellers vil bli «vesentlig vanskeliggjort». Det må da angis hva vanskeliggjøringen av forfølgningen eller gjennomføring av kravet består i. Denne vanskeliggjøringen må være kvalifisert, og forføyningen som gis må være nødvendig for å unngå en slik vesentlig vanskeliggjøring. Det fremgår ikke av kjennelsen at tingretten har drøftet dette.

Ankemotpartene har anført at hovedkravet om ugyldighet vil svekkes ved at staten fortsetter produksjonen ved Breidablikk, og ved at utbyggingen av Tyrving og Yggdrasil fortsetter i kraft av relevante vedtak. Synspunktet er at staten ved ankebehandlingen vil vise til den utbygging og produksjon som allerede har funnet sted, og at dette «innrettelsesargumentet» vil forsterkes jo lenger tid som går. Forutsetningen for dette argumentet er at innrettelsen – både når det gjelder staten, men også selskapene som har investert i oljefeltene – vil tillegges vekt av domstolen ved den senere gyldighetsvurderingen. Konkret må dette ses i lys av statens subsidiære anførsel om at vedtakene uansett bør opprettholdes etter en interesseavveining, jf. tingrettens dom punkt 3.7.6.

Vilkåret «vesentlig vanskeliggjort» vil også kunne ses i lys av virkningen av at vedtakene kjennes ugyldige («gjennomføringen» av kravet). En virkning av ugyldighet vil kunne være at det må foretas nye konsekvensutredninger av forbrenningsutslipp fra oljefeltene, som etter ankemotpartenes syn må bygge på feltenes planlagte levetid. Spørsmålet blir da i hvilken utstrekning nye vedtak fra staten, som forutsetter en gyldig PUD, kan påvirke slike nye konsekvensutredninger.

Ankemotpartene har også pekt på andre mulige tilnærminger til vilkåret «vesentlig vanskeliggjort».

Verken de anførte eller andre mulige tilnærminger til vilkåret «vesentlig vanskeliggjort» er kommentert av tingretten. Lagmannsretten konkluderer etter dette med at tingrettens vurdering av vilkåret i tvisteloven § 34-1 første ledd bokstav a er for mangelfull til at lagmannsretten kan prøve om lovanvendelsen er riktig.

4. Interesseavveiningen etter tvisteloven § 34-1 andre ledd. Forholdet mellom premisser og slutning

Etter lagmannsrettens syn er premissene i kjennelsen også mangelfulle når det gjelder tingrettens interesseavveining etter tvisteloven § 34-1 andre ledd. Som tingretten bemerker innledningsvis, skal det foretas en vurdering av om den skade eller ulempe staten blir påført står i et «åpenbart misforhold» til den interesse ankemotpartene har i at forføyning blir besluttet. Lagmannsretten vurderer at tingretten under interesseavveiningen ikke i tilstrekkelig grad har beskrevet de hensyn som taler for og mot at forføyning gis.

Lagmannsretten bemerker videre at forholdet mellom tingrettens premisser vedrørende Breidablikk-feltet – at den subsidiære påstanden ikke innebærer umiddelbar stans for produksjonen – og slutningen, er uklart, jf. punkt 2 ovenfor.

5. Behov for muntlige forhandlinger

I punkt 3 og 4 ovenfor har lagmannsretten pekt på forhold som tilsier at tingrettens begrunnelse for vilkårene for midlertidig forføyning etter intern norsk rett, jf. tvisteloven § 34-1 første ledd bokstav a og andre ledd, ikke er tilstrekkelig. Lagmannsretten har ikke ved dette tatt stilling til om de materielle vilkårene er oppfylt. Lagmannsretten tar på dette stadiet heller ikke stilling til ankemotpartenes EØS-rettslige anførsler.

Lagmannsretten har under den skriftlige prøvingen av saken kommet til at en forsvarlig behandling av begjæringen om midlertidig forføyning forutsetter muntlige forhandlinger. Vurderingen av sikringsgrunn har i denne saken en slik kobling til vurderingen av hovedkravet at de må foretas i sammenheng. Dels gjelder dette tvisteloven § 34-1 første ledd bokstav a, og i enda større grad bokstav b. Vilkåret «vesentlig skade eller ulempe» vil i saken her innebære et bredt vurderingstema med adskillig kompleksitet. Vurderingene som det her vil kunne være relevant å gå inn i, griper inn i bevisførselen tilknyttet hovedkravet.

Som vist til i lagmannsrettens beslutning av 20. mars 2024 forutsetter behandlingen av hovedkravet muntlige forhandlinger. Lagmannsretten oppfatter at også partene ser det slik.

6. Opphevelse av tingrettens kjennelse er ikke hensiktsmessig. Forføyningssaken undergis fullstendig prøving under ankeforhandlingen og forføyningens tvangskraft suspenderes

Ut fra de konklusjoner og hensyn som fremkommer ovenfor, har lagmannsretten vurdert om tingrettens kjennelse skal oppheves, jf. tvisteloven § 29-23 tredje og fjerde ledd. At tingretten har gjennomført muntlige forhandlinger, er en omstendighet som kunne tilsi dette, jf. punkt 5. På den annen side vil det være naturlig at forføyningssaken ligger til behandling i den domstol som har hovedsaken, som nå er lagmannsretten. Dette gjelder selv om tingretten formelt skulle ha kompetanse etter tvisteloven § 32-4 til å behandle saken etter opphevelse. Det må videre legges til grunn at perioden mellom ny kjennelse fra tingretten, etter en eventuell fornyet prøving av forføyningsbegjæringen, og frem til lagmannsrettens behandling vil være kort. Lagmannsretten har på denne bakgrunn kommet til at det ikke vil være hensiktsmessig å oppheve tingrettens kjennelse og sende saken tilbake til tingretten for videre behandling. Staten har også anket over avgjørelsens innhold. Lagmannsretten har da kompetanse til å treffe realitetsavgjørelse, jf. tvisteloven § 29-23 fjerde ledd første punktum. At lagmannsretten i denne beslutningen prejudisielt har tatt stilling til om det foreligger saksbehandlingsfeil ved tingrettens kjennelse, innebærer ikke at lagmannsretten har avgjort saksbehandlingsanken.

Lagmannsretten beslutter etter dette at forføyningssaken skal fortsette med muntlige forhandlinger. Praktisk sett vil det ikke være mulig å holde muntlige forhandlinger før rettsferien. Forføyningssaken vil etter dette bli behandlet under ankeforhandlingen som gjelder hovedsaken.

Ettersom tingrettens kjennelse ikke oppheves, oppstår det behov for at lagmannsretten tar stilling til virkningen av tingrettens forføyningsskjennelse. Spørsmålet er om tvangskraften skal suspenderes etter tvisteloven § 19-13 tredje ledd, hvilket beror på en skjønnsmessig vurdering av hvilke fordeler og ulemper det har.

Som nevnt ovenfor i punkt 3 og 4 er lagmannsrettens vurdering at tingrettens avgjørelse har flere mangler. Riktig vurderingstema etter tvisteloven § 34-1 bokstav a er ikke identifisert, hvilket skaper tvil om tingrettens rettsanvendelse er riktig. Også for øvrig er premissene mangelfulle. Under interesseavveiningen etter tvisteloven § 34-2 er de hensyn som taler for og imot forføyningen ikke i tilstrekkelig grad beskrevet. Det er også et uklart forhold mellom premissene og konklusjonen. I denne situasjonen fremstår det ikke som riktig å la virkningen av kjennelsen bli stående i perioden frem til begjæringen om midlertidig forføyning kan behandles på forsvarlig måte. Forføyningen må bygge på et forsvarlig grunnlag.

Lagmannsretten er oppmerksom på at flere hensyn også taler imot at virkningen av forføyningen suspenderes. Allerede ved stevningen 29. juni 2023 fremmet ankemotpartene begjæring om midlertidig forføyning. Når virkningen av forføyningen, som de fikk medhold i, suspenderes, blir formålet med forføyningen forringet. Det vises også til ankemotpartenes EØS-rettslige anførsler om reparasjon basert på påstått brudd på prosjektdirektivet.

Ved avveiningen har lagmannsretten tatt i betraktning at det er uheldig at det ikke har vært mulig å gjennomføre en tidligere behandling av forføyningssaken. For klimagassutslipp vil beslutningen om suspensjon av forføyningen få betydning for Breidablikk, hvor produksjonen er i gang, og muligens for Tyrving hvor ankemotpartene har opplyst at operatøren har ambisjon om å igangsette produksjon i fjerde kvartal i 2024. Selv om ankemotpartene har pekt på vitale miljø- og klimahensyn, må det imidlertid holdes fast ved at enhver rettsavgjørelse må bygge på forsvarlig saksbehandling. Det innebærer i dette tilfellet at virkningen av forføyningen – som er inngripende – ikke kan bli stående, jf. de mangler lagmannsretten har pekt på. Når lagmannsretten har valgt å ikke oppheve tingrettens kjennelse, skyldes dette en totalvurdering av hva som vil være en hensiktsmessig og effektiv behandling.

Lagmannsrettens konklusjon er etter dette at virkningen av tingrettens kjennelse av 18. januar 2024 suspenderes frem til lagmannsretten har avgjort anken over kjennelsen.

7. Sakskostnader

Anken over tingrettens kjennelse er ikke avgjort i lagmannsretten, jf. tvisteloven § 20-8 første ledd. Det er da heller ikke grunnlag for å tilkjenne sakskostnader.

Beslutningen er enstemmig.

SLUTNING

1. Statens anke over Oslo tingretts kjennelse i forføyningssaken 18. januar 2024 behandles under lagmannsrettens ankeforhandling vedrørende hovedsaken.
2. Adgangen til å håndheve tingrettens midlertidige forføyning suspenderes frem til lagmannsretten har avgjort anken over tingrettens kjennelse av 18. januar 2024.

- 1 Tilføyd av Lovdata.